

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 5000—

Za Jugoslavijo

četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 700 kron.

Leto III.

Dunaj, 5. septembra 1923.

Št. 36.

Koroški Slovenci in vsenemško uradništvo.

Ako pogledamo nekoliko nazaj v zgodovino koroških Slovencev, vidimo, da se narodni boj v deželi ni začel med slovenskim in nemškim kmetom, tudi ne med slovenskim in nemškim obrtnikom. Narodni boj ali bolje rečeno preganjanje Slovencev na Koroškem je povzročila druga vrsta ljudi, ki ji ni mar za skrb in trpljenje pridelujočega ljudstva, vrsta ljudi, ki samo vživa in ne proizvaja nič.

To je nemško uradništvo. Rajni dr. Steinwender, priznan finančnik, je dejal, da je bilo nastavljenih že v bivši Avstro-Ogrski 40 odstotkov preveč uradnikov in da so srednje šole tako prenapolnjene, da ne vedo kam s tem naraščajam inteligence. Kaj naj porečemo še le sedaj, ko imamo v novi državi, ki šteje komaj 6 milijonov ljudi, malodane 1 milijon uradnikov, penzionistov in njihovih družinskih članov.

Za nas koroške Slovence te številke nimajo veljave. Mi nimamo svojih političnih uradnikov, ne svojih sodnikov, ne zdravnikov (razven g. dr. Petka, ki mu pa niti ne priznavajo državljanstva). Tudi nimamo svojih učiteljev. Vsenemško uradništvo si je prisvojilo vso moč v deželi in vzdržuje potom svojih organizacij, kakor so to: Heimatdienst, Heimatschutzverband, Südmarka, Schulverein itd., Slovincem sovražni vladni sistem. Pred vojno so imeli svoj Volksrat. Njihov cilj pa je bil vedno isti: pregnati iz dežele vso slovensko inteligenco in tako podvreči slovenske deželane vplivu nemškega uradništva, ki vodi ves ta brezobzirni narodni boj le vsled nizkotnega kruhoborstva.

Tudi v starejši dobi so živeli med nami Nemci: nemški sodniki, zdravniki, okrajni glavarji in drugi uradniki. Ali ti Slovence niso sovražili. Prizadevali so si govoriti z ljudstvom kakor jim je pač bilo to mogoče. Zato jih je ljudstvo tudi spoštovalo. Imeli smo tudi uradnike Slovence, katerih nikdo ni preganjal. Zdaj pa je drugače. Zdaj se preganjanja Slovence — domačina — in med nas prihaja tujec, ki nas zaničuje, preganja naš rod in sramoti naš jezik. Ljudstvo se tujca boji in se mu iz strahu uklone, ker mu ne zaupa. Najboljši dokaz zato nam nudi letošnje ljudsko štetje. Kjer so šteli domačini,

so se vpisali ljudje za Slovence, kamor pa so prihajali tuji komisarji, si marsikateri ni upal potrditi svoje slovenske pripadnosti in se dal raje vpisati za Nemca. Tako je povsod v javnem življenju. Naše ljudstvo je premehko, da bi se zoperstavljalo uspešno terorju vsenemškega uradništva.

Nemško uradništvo odločuje o tem, ali naj bodo sprejeti v javno službo na Koroškem domačini — Slovenci — ali ne. Imamo od ravnateljstva zveznih železnic v Beljaku črno na belem, da so bili slovenski železničarji po plebiscitu odslovljeni samo radi tega, ker so se izrekli proti njim nemški nastavljenici. Tako torej: domačina naj si gre do iskat kruha v svet, da more na njihovi rodni zemlji gospodariti in udobno živeti tuje. Ali ni to nasilje najgrše vrste?

Kdo dela zgago med drugače mirnim in spravljivim domačim ljudstvom kakor ravno vsenemško uradništvo. Kdo je kriv škandaloznih razmer pri naših sodiščih, da Slovenec pri njih ne najde pravice? In zopet moramo odgovoriti: vsenemški uradniki. Oni so tudi tisti, ki nam zabranjujejo šole, v katerih naj bi se podučevala naše mladina v leg nemščine tudi v materinem jeziku. Saj Slovenci nismo bili nikdar proti nemščini. Pač pa smo proti tistemu blaznemu sistemu, vsled katerega pridejo otroci iz šole, pa ne znajo pisati nobenega pisma, nimajo veselja do nobene knjige, duševno zastajajo in gospodarsko propadajo. To je tista „Analfabetenzucht“ kakor jo Nemci sami upravičeno imenujejo. Mi dobro vemo, da je nam nemščina potrebna zlasti ker je državni jezik. Rabili jo pa bomo le tam, kjer s slovenščino ne moremo izhajati. Zahtevamo pa, da naj zdravnik, sodnik in duhovnik razume jezik ljudstva, med katerim deluje. Zdravnikov, sodnikov, ki nas sovražijo, pa ne bomo trpeli.

Nad tisoč let biva na Koroškem naš rod. Tu je slovenski svobodni kmet živel, umeščal vojvode v svojem jeziku, tu je njegova prava domovina. Vsenemško uradništvo naj na se že enkrat izučí, da more nastati v državi red in mir samo tedaj, ako se da vsakemu svoje.

Zbirajte za volilni sklad!

Tam v hiši ob farovžu sem sedela, v novi, lepi dvorani, čisto spredaj. Pa sem gledala, kako so se pogovarjali kmetje na Gradišču, kako je tožil Serajnik o slabih časih. Tresoglav je krivil prste in sleparil po odru, da sem čisto gvišno mislila, da je kak žid in kmalu ne bi verjela, da je to Voričev Jozej iz Gorinčič. In Zalo sem videla, lepo Zaliko. Taka je morala biti v davnih časih prava Zala, njena prababica. S takimi svetlimi očmi je gledala v svet, z milim glasom je prosila Mirka, naj ostane pri njej, da so me kar začele skeleti moje trudne oči in je padla vroča kaplja na suhe prste. Ko sem videla divjo Almiro, pa sem imela res strah za Zalo, sem čisto pozabila, da je igra. In Turke sem videla, prave Turke, v rdečih hlačah in z rujavimi obrazi. Al' ko sem gledala rožansko oscet, so me zsrbele pete in sem se spomnila svojega rajnega starega, Bog mu daj dobro, kako sva davno enkrat mlada no, pa lepa, sedela med svati pri najni osceti. Skoro tako je bilo, kakor pri igri v Št. Jakobu.

Kako Klančnik za nos vodi.

V nedeljo 19. t. m. sem dobil v roke „Bauernzeitung“ od 16. t. m., v katerih je dolgo poročilo, kaj vse si je upal vovberski Klančnik natveči svojim „nemškomislečim“ Slovincem. Vprašal sem se, ali so v Škocijanu res tako neumni ljudje, da so mogli vse to tako mirno poslušati, ali pa je poročilo drugačno nego je v resnici govoril.

Velikanski vpliv morata imeti naša dva slovenska poslanca v celi državi, da sta ta „dva“ kriva, da kmetom tako slabo gre, da imamo tako neznosne davke itd. Ljubi Bog, kdo pa je vedno trobil, kako bo v Avstriji kmetom dobro šlo, kako bodo drago prodajali, kako malo ali celo nekaj let nič davkov imeli, ker so v Avstriji velika mesta, a malo kmetov; ta mesta so lačna, vse bodo pokupila in kmet bo lahko izhajal. Ali ni pred plebiscitom tako govoril tudi Klančnik? Saj ga poznamo po vsej velikovski okolici. Veliko kmetov je nasedlo na ta lim in so se prostovoljno odločili za Avstrijo. Ni še minulo tri leta in vse te lepe dobrote občutijo kmetje — v ogromnih davkih, v prisilnem posojilu, ki ga celo rubijo, kakor natančno vem iz Gredbniške okolice, kjer so v nizkih cenah žita in živine, ker je vlada meje odprla. Kotikor jaz vem, vlada še enkrat ni vprašala naša poslanca, ali bo tako ali tako prav, pač pa je Klančnikov vodja in duševni oče Šumi strašno blizu vlade, je celo prvi podpredsednik deželne vlade na Koroškem. Za želje slovenskih poslancev pa se je vlada toliko brigala kakor mi vsi za lanski sneg.

Rad bi poznal tiste postave, ki so se v Celovcu s pomočjo slovenskih poslancev sklenile zoper kmeta. Pazno sem zasledoval zasedanja deželnega zbora; a vedno sem našel, da sta bila naša poslanca vedno na svojem mestu, kadar se je šlo za resnične kmečke koristi. Sramota pa bi bila za naša poslanca, če bi glasovala za postave, ki bi bile nam Slovincem v škodo. Nista ni zato hvala njima!

Nekaj resnice pa je le povedal Klančnik, namreč, da sta naša poslanca kriva, da nihče ne bo kaznovan, kdor volit ne bo šel. Nemški poslanci, posebno pa Šumi so namreč po vsej sili hoteli vsakega prisiliti na volišče. Naša poslanca sta se tega seve ustrašila, ker vesta, kako hudo bi potem nemški okrajni glavarji kaznovali tiste Slovence, ki bi iz tega ali onega ozira

PODLISTEK

Vesele ure stare Mojce.

Stara ženka sem. Sedem trdih križev nosim na hrbtu, le težko krevsam po tej revni zemlji. Hude dni sem videla, le malo, zelo malo veselih uric sem doživela. Najlepše urice sem pa imela pred par dnevi v Št. Jakobu v Rožu. Veste, brala sem v „Koroškem Slovincu“ podlistek o „Miklovi Zali“. Sem brala, da bo igra v Št. Jakobu, v kraju, kjer je živela Zala in kjer je havžval stari Serajnik. Da bodo igrali potomci tistih družin, ki jih poznam iz povesti o Miklovi Zali. Eh, sem rekla, to pa moram iti pogledat. Pa sem zbrala ves svoj drobiž, nabasala boba in kruha v puntelc in krevsala z naših hribov doli v Št. Jakob. Cel pot sem srečavala vozove iz Lipe, Gozdanj, Dvora in od jezera sem. Trakove so imeli konji na komatih bele, rudeče in plave rože, pa so jih orožniki v Št. Jakobu potrgali. No ja, nič ne dé.

Zdaj je sedel zraven mene debel vdovec in venomer gledal Miklovo mamo, si brisal kaplje z rudečega obraza in se držal za preglasno srce. Za menoj pa se je suh Podjunčan zagledal v rjušn'co in baral, kje pelje cesta k Olanjaku v Svatne.

Pa kaj bom pravila, kako je bilo. Jaz pravim, da lepo, čudno lepo. Rožeški fajmošter pa so rekli, da je bilo nobel. Prav so imeli. Saj pravim to ni bila igra, to je bilo življenje. Naj bo še tako zakrkujena duša, ki ne mara več za besede svoje mame, ko vidi šentjakobsko „Miklovo Zalo“, se gotovo spreobrne. Jeseni enkrat bodo spet igrali, še bom šla gledat, če bom le živa. Šentjakobčanom pa bi dala ta svet, naj gre do enkrat doli v Podjuno in spodaj pokažejo, kaj znajo Rožani. Spreobrnili bodo marsikako grešno podjunsko dušo tam iz okolice pustega Velikovca in to bo najlepši sad dolgega dela in truda.

ostali doma na dan volitve. Pa tudi vsi doma ostali Nemci bi preklinjali naša poslanca, če bi glasovala za tako postavo. In kaj bi se zgodilo, če bi glasovala za postavo? Vsi Nemci po celem Koroškem bi kričali na zborovanjih: „Vi morate iti voliti; vsak, kdor ne gre, bo kaznovan! Če bi slovenska poslanca glasovala proti, bi pa ne imeli te postave, vidite, ta dva sta kriva, če bo vsak kaznovan, kdor brez pravega vzroka na dan volitve doma vstane. Prav sta imela naša poslanca, da nista glasovala za tako postavo, ki bi jo Slovenci in Nemci preklinjali. Zakaj pa naj naša poslanca priganjata Nemce k volitvam?! Če so še Nemci, ki imajo toliko šol, tako daleč vzadi, da ne poznajo pomena volitev, mi ne moremo pomagati. Naši volilci so toliko zavedni, da bodo tudi brez strahu pred kaznijo storili svojo dolžnost, v kolikor bodo le mogli. Če se Klančnik tako boji, da Nemci ne bodo šli volit, naj gre med Nemce in jih poučuje!

Še eno budalost so morali poslušalci pri Čuku, a res pri „Tschuck“ požreti, namreč, da je Poljanec Slovincem — nemško špraho vzela. Naša šola je tako neumno urejena, da se otroci ne naučijo ne materinega in ne nemškega jezika. Kriv je tega seve Poljanec. On je kriv, da Slovenci ne morejo hoditi na nemške kmetijske šole, na nemške shode itd. Oh, gotovo je tudi Poljanec kriv, da Lahji ne hodijo v nemške šole, ampak v laške, da Francozi ne poslušajo nemških kmetijskih govorov, ampak le francoske. Brihtna glavca Klančnikova jo je pogruntala, da je izmed vseh narodov celega sveta samo Slovenec zato rojen, da se mora nemško naučiti, če hoče uživati to, kar mu že itak po pravici gre. Vsak narod ima pravico do svojih šol in, ko je Zepeju in bratcem voda v grlo tekla, so to tudi vedeli in nam to celo najbolj ko mogoče slovesno obljubili tik pred in po plebiscitu. Klančnik, Šumi itd. dajte nam naših kmetijskih šol, dajte nam take ljudske šole, da se bomo zraven materinega tudi nemškega jezika pravilno naučili, da boste videli, da je koroški Slovenec prebrisane glave! Pa tega se ravno bojuje naši slovensko rojeni Nemci.

Nekaj pa Klančnik ni povedal svojim poslušalcem: namreč da je bil in je še z dušo in telesom za „Anschluss“. Kako srečne čase bi sedaj imeli, če bi lani prišli pod Nemčijo: Za kilo putra bi dobili kar 4 milijone mark, za kilo svinjskega dva do 3 milijone itd., da kmetom ni treba na trg voziti, ampak da se mestni ljudje kar na kmetijah spipljejo za blago. O, kako srečni bi bili, pa bogati še le! Oh Klančnik, zakaj nisi povedal, da je tudi tega — se razume — kriv slovenski zapeljivec Poljanec. Če bi to povedal, potem bi se še le vsem, kar jih je bilo pod Čukovo streho, oči odprle in bi videli, kako dober prijatelj kmetov da si. In če bi tvoji poslušalci imeli le malo soli v glavi, bi gotovo še moral — pete brusiti. Seve tega se Zepej ni bal, ker pač pozna „te svoje“, saj gliha vkup štriha. Toliko v polasnilo, če si je naš Zepej res upal tam pri Dravcih to govoriti, kar pišejo „Bauernzeitung“.

zivno komisijo (Berufungskommission) pri okrajni volilni oblasti. Prizivna komisija odločuje končno javno.

Prepise prizivov, vloženih na prizivno komisijo je takoj vpslati „Vodstvu Koroške slovenske stranke“ v Celovcu.

V objemu. Nemške stranke: vsenemci, bauernbündlarji in krščanski socialci so se združili v „Einheitsfront“, to se pravi, volili bodo skupno eno in isto listo. Ni še dolgo ko so vsenemci ustanavljali podružnice „Freie Schule“ in vpili „Proč od Rima!“ Zopet „bauernbündlarji“ imenovali kršč. socialce edino le „die Schwarzen“ in tudi kršč. soc. so udrihali po vsenemcih in bauernbündlarjih, da ni bilo več krščansko. Sovražili so se bolj, kakor pes in mačka. A danes se družijo, objemajo in hvalijo. „Pročodrimovci“ bodo volili duhovnike in ti zopet odpadnike od vere. Hinavci, poznamo jih, sedijo pri koritih, mastne plače imajo, bojijo se za službe, katere so si lepo porazdelili med seboj, edino zato so se združili. Slovenski kmet in delavec, vabili bodo tudi tebe, da jim daš svoj glas, obetali ti bodo vsemo goče, ko pa bodo minule volitve, nakladali ti bodo zopet nove, visoke davke, zatirali te, sami pa sedeli pri polni mizi. Z istim glasom, kot so vpili še nedavno vsenemci: „Proč od Rima,“ kličemo mi Slovenci: „Proč od Einheitsfronte, proč od celovških uradnikov in bankirjev!“ Volimo 21. oktobra vsi našo „Koroško slovensko stranko!“

„Einheitsliste“ za volitve v deželni zbor in narodno skupščino so sklenile postaviti koroške meščanske stranke. Koroški Landbund (Bauernbund), krščanski socialci in vsenemci bodo tedaj marširali skupno kot ena fronta v volilni boj in glasovali za eno in isto kandidatno listo. Kar je vsem trem strankam skupno, je edino to, da stojijo na stališču Seipelove sanacije, da so predvsem nacionalne in kot take za združitev vseh nemških plemen — torej za priklopitev k Nemčiji — in končno so se združile meščanske stranke iz nasprotstva proti socialnim demokratom. Zato na si nikakor ne moremo predstavljati, kako bo mogoče zadovoljiti v gospodarskem in verskem oziru vsoto mešano družbo, ki obstoji iz bankirjev, tovarnarjev, veleposesnikov, obrtnikov, uradnikov in — kmetov (!) iz konzumentov in producentov, katolikov in protestantov, vernih katolčanov in največjih svobodomislecev. Interesi vseh teh slojev so pač tako različni, da bo ostala za nje enotna edinole — lista. Naše stališče nasproti „Einheitsliste“ je tedaj popolnoma jasno. Kjer so vsenemci, bankirji, veleposesniki in uradniki, tam slovenski kmet delavec, obrtnik, trgovec ničesar ne more iskati niti pričakovati. Kdor hoče dobro koroškemu slovenskemu ljudstvu, ta bo glasoval edino za „Koroško slovensko stranko“, ki je stranka slovenskega delavnega in vernega ljudstva.

Nacional-socialisti se razven na Koroškem ne bodo udeležili jesenskih volitev! Pred nedavnim so imeli nacional-soc. v Salcpurku svoj strankini shod, na katerem so soglasno sklenili, da se volitev v državni zbor ne bodo udeležili. Vsenemci, ki se smatrajo za bolj prebrisane, pa so jo takoj pogodili in proglasili ta sklep za veleizdajstvo na nemški stvari. Kaiti „Freie Stimmen“ pravijo: Ako bi se nacional-socialisti na Koroškem ne udeležili volitev, se lahko pripeti, da bi mogli dobiti koroški Slovenci 4 deželnozborske mandate in en mandat za državni zbor. To bi pomenilo seve zopet novo „nevarnost“ za Koroško. Vsenemcem se je baje posrečilo pripraviti vodstvo nacional-socialistične stranke do tega, da je dovolilo njenim koroškim članom udeležiti se volitev. Slovensko ljudstvo naj pa iz tega razvidi, kakšen strah imajo pred njim vsenemci, ki zastopajo „Einheitsfront“ in kako zelo se boje resnice in pravice. Na dan 21. oktobra jim bomo dali primeren odgovor.

POLITIČNI PREGLED

Italijansko-grški spor.

Pretekli teden so neznanj Grki umorili italijansko razmejitveno komisijo v Albaniji, skupaj 5 oseb. Grška vlada je izrekla takoj svoje sožalje nad umorom. Ko je vozil avto z albansko razmejitveno komisijo določeno mesto, so vrgli napadalci čez cesto drevo, da se je moral avto z italijanskimi člani ustaviti, in streljali tako dolgo na nje, dokler niso bili vsi mrtvi. Napadalci so zbežali. Italijanskega prebivalstva se je polastilo zbog tega veliko razburjenje. V večjih mestih so uprizorili žalne manifestacije, v Milanu pa sneli grški konzularni grb, ga onesnažili in odnesli. Kakor občajno pri fašistih, so tudi tukaj zaključili manifestacijo z bombo, ki k sreči ni napravila nobene škode. Fašiste drže na vladi samo bombe in revolverji, ki jih uporabljajo ob vsaki najmanjši priliki.

Mussolini je poslal takoj grški vladi ultimatum v tonu, ki v kulturnih državah ni več običajen. Italijanski ultimatum je ostrejši in poniževalnejši nego avstro-ogrski ultimatum Srbiji leta 1914. Mussolini obtožuje grško vlado, da je ona kriva umora, ker je morilce podpirala denarno in moralno. Mussolini zahteva, da se mora grška vlada javno opravičiti, odrediti svečano žalno mašo, katere se morajo udeležiti vsi člani vlade, brodivje mora z razvito italijansko zastavo defilirati pred italijansko vojno flotilo in izstreliti 21 pozdravnih strelcev, k preiskavi, ki se mora zaključiti v petih dneh, se mora pripustiti italijanski vojaški ataše, vsi udeleženci na umoru se morajo kaznovati s smrtjo, v teku petih dni se mora Italiji izplačati odškodnina 50 milijonov lir in žrtvam umora se mora izkazati vojaška čast.

Tako poniževalne zahteve staviti je zmožen pač le Mussolini. Kdo more pozitivno trditi, da niso Italijani umor sami naročili, da bi dobili povod za novo vojno, da bi dobili v svoje roke vse važne otoke in tako zagospodovali nad morjem? Zmožni so vsega. Grška vlada je na italijansko noto takoj odgovorila, da vseh zahtev ne more sprejeti, ker posegajo v notranje razmere Grčije. S smrtjo ne more kaznovati napadalcev, ker še sploh ni dokazano, da so bili to Grki, in tudi odškodnine ne more izplačati. Italijanska vlada se z grškim odgovorom ni zadovoljila in nasilno zasedla otok Krf, ki se nahaja v Jonskem morju ob albanski meji z glavnim mestom Krf, ki ima 28.000 prebivalcev ter je važna obmorska postojanka. Ker grške oblasti niso pravočasno razobesile bele zastave, je padlo v mesto par strelcev, ki so sežgali šolo in policijsko vojašnico ter usmrtili 15 oseb. Posadka šteje do 20.000 mož. Uprava je prešla v italijanske roke.

Še nismo pozabili svetovne vojne in že smrdi zopet po smodniku. Grška smatra početje Italijanov za pričetek sovražnosti. Spor so predložili takoj Društvu narodov in če to ne razsodi, bodo prisiljeni se braniti, kar pa pomeni vojno nevarnost za cel Balkan. Jugoslavija ostane v vsakem slučaju nevtralna.

Dr. Beneš pri Mussoliniju. Po izjavi dr. Beneša samega se je razgovarjal z Mussolinijem predvsem o političnih vprašanjih, ki se tičejo tako Italije kakor Čehoslovaške z ozirom na srednjeevropski položaj in o splošni politiki. Oba državnika sta zato, da se morajo mirovne pogodbe izpolniti. Pogovarjala sta se tudi o zasedanju Zveze narodov v teh dneh. Beneš je poizkusil odstraniti nekatera nespozumljenja glede ciljev male antante. Glavne točke razgovorov pa je tvorilo madžarsko mednarodno posojilo; prošnja Madžarske se bo podpirala, ako bo Madžarska pripravljena izpolniti v polnem obsegu mirovno pogodbo. Obravnavala so se tudi gospodarska in pravna vprašanja in pripravljala pot za novo trgovsko pogodbo. Madžarski listi pripominjajo k temu, da bo Madžarska spremenila dosedanje postopanje napram mali antanti, ako jo bo ona pri Društvu narodov podpirala, da doseže mednarodno posojilo kot pred letom Avstrija. Tako bo prišla tudi Madžarska pod kuratelo in dobi svojega generalnega komisarja.

▲ Priprave za volitve. ▲

Pozor volilnim imenikom!

Najkasneje s 5. septembrom morajo biti volilni imeniki vsakomur na vpogled razpoloženi in sicer do 19. septembra.

Dolžnost vsakega našega volilca je, v teku tega roka volilne imenike pregledati in se prepričati, so li on in njegovi znanci — pristaši naše stranke — vpisani ali ne ozir, ako se v njem nahajajo tudi taki nasprotniki, ki v občini nimajo volilne pravice. Za vpis upravičenih ali izbris neupravičenih volilcev ima vsakdor pravico, ustmeno ali boljše pismeno, vložiti pri županstvu ugovor. Za vsako osebo naj se napravi posebna vloga. Župan mora v teku 3 dni (najkasneje do 22. septembra) ugovor rešiti in stranko, ki je rekamacije vložila, obvestiti, ali se je vrekamirani ozir, izrekamirani vpisal odnosno izbrisal. Nadalje je vsaki volilec upravičen, zoper razsodbo župana v teku 3 dni no dostavitvi razsodbe, vložiti priziv na pri-

■ Inserirajte v Koroškem Slovencu! ■

MI IN ONI

Dejstva. Koroški Nemci kaj radi farbajo svet, kako zatirajo v Jugoslaviji njihove brate; v resnici pa uživajo tam Nemci vse pravice in se počutijo prav dobro. Ko se je raznesla vest, da bo pripadlo jugosl. mesto Sombolj na rumunski meji Rumuniji — meja med Jugoslavijo in Rumunijo še ni definitivno določena — so priredili Nemci zadnje tedne več manifestacijskih in protestnih shodov. Nemški poslanec dr. Kraft je obiskal pomočnika zunanjega ministra Nešiča ter mu predložil protestno spomenico nemške narodne manjšine v Sombolju. Nemci izjavljajo, da raje ostanejo v kraljevini SHS in prosijo zunanje ministerstvo, naj ne odstopi Sombolja Rumuniji. Dokler bodo vladali pri nas renegati in heimatdienstlarji pač ne bomo mogli posnemati koroški Slovenci Nemcev v Sombolju. 21. oktobra morajo izginiti naši tlačitelji!

Koroški policajrežim. Celovski listi, posebno „štince“, kaj rade napadajo Slovence in ob vsaki, še tako nedolžni stvari pozivljajo deželno vlado na nevarnost, katera preti naši ungeteilt Koroški, da celo avstr. republik. Gospod „hofrat“ Spitzer in različni „policajinšpehtarji“ so takoj na nogah in na vsak miglaj „štince“ urnih korakov hitijo tja, kjer obvoha prenapeti „heimatdienstlar“ Slovenca-iredentarija. Z dolgim nosom in kislih obrazov se vrnejo v Celovec, kjer se jim menda že sam „lintwurm“ posmehuje, ker še niso mogli Slovence ugnati v kozji rog. Slovenci! 21. oktobra pokažimo, da ne maramo več židovskega policajrežima in volimo vsi našo „Kor. sl, stranko“.

DOMAČE NOVICE

Bekštanj. (Tako skrbijo za kmeta!) Pri nas na Koroškem obstaja postava od 10. marca 1920, ki določa, da se morajo gozdarske in pašne pravice na tujih zemljiščih načeloma (grundsätzlich) odkupiti, oziroma ako to ni mogoče, na novo urediti. Namen te postave je predvsem, da se pašne pravice odkupijo z zemljiščem vred od veleposestnikov, ker je edino na ta način mogoče urediti pašnike tako, da bodo imeli kmetje koristi od njih. Po dosedanjih postavah niso smeli niti kmetje take pašnike trebiti, niti se ni moglo v to prisiliti veleposestnikov, na kojih zemljiščih obstajajo pašni servituti. Posledica tega je, da so pašniki večinoma zarasli in je število živine le še na papirju, ki bi morala najti na njih potrebno pašo. Na Zgornjem Koroškem, tako na pr. v Belski dolini je bila ureditev pašnih pravic na podlagi te postave — v več slučajih tudi z odkupom zemljišč — za kmete ugodno izvršena. Tudi v naši občini je mnogo vasi, ki imajo na veleposestvu L. Wittgensteina pašne servitute. Toda do danes se za nas še nihče ni zmenil. Vršile so se sicer nekake predpriprave za regulacijo pašnih pravic na Velikovi planini, toda, kakor slišimo, nam hočejo celo še to odvzeti, kar smo imeli doslej. Kajti namerava se na novo izmeriti pašnike, na katerih obstajajo pašne pravice — ki so pa večinoma itak zaraščeni — in na podlagi tega znižati servitutnim upravičencem število pašne živine. Tako skrbijo za nas in naše koristi. Vprašati se moramo vendar, kje ostaja v tem slučaju Bauernbund, kojega pristaši pri vsaki priliki tako radi povdarjajo, da moramo „pavri“ vkup držati. Dozdaj vemo samo to, da nam je treba plačevati visoke davke, bremena, ki jih kmečki stan za stalno ne bo mogel nositi. Kadar pa bi trebalo zastopati kmečke koristi nasproti veleposestnikom, tedaj pa se vsi bauerbündlarji notuhnejo, ker se nočejo zameriti „heršofti“ s katero so si politično in gospodarsko zelo blizu v sorodu. Tem manj pa bo govoriti z njimi sedaj, ko bodo volili skupno z veleposestniki in „beamtarji“ ene in iste deželne in državne poslance. Za nas slovenske kmete pa velja izrek: Pomagajmo si sami in pomagaj nam bo Bog!

Smarjeta v Rožu. 40.000 kron kazni bo moral plačati 83letni starček, ker je delal tu-

kajšnjemu posestniku žago brez tesarske obrti. Pridnemu starčku naložiti tako visoko kazen, je pač zmožen le koroški uradnik, ki nima srca za ubogega delavca.

Gradec. (Razno.) Dne 10. majnika je pel prvo sv. mašo v samostanski kapelici č. brat Evgen Müller. Skrbnemu duhovniku in zavednemu Slovincu žele obilo sreče vsi graški Slovenci. — Pred krakem se je vršil tu sestanek nemških pevskih zborov „Sängerbunda“. Pri sprevedu smo opazili tudi jugoslovanske nemčurje z gorečimi bakljami, rajhovskimi znaki in žalnimi pajčolani preko ramen. Mi nosimo pajčolan le pri pogrebih. Bog daj večni mir in pokoj tistemu, za katerim so žalovali! Mnogoštevilni pijanci so svečanost zelo povzdignili. — Znanstveni odsek „Prosveta“ društva „Kres“ je poslal 15. julija t. l. enega svojih članov na Gosposvetsko polje, da na licu mesta opiše vojvodski prestol in zbere med narodom ostale tradicije. Uspeh je zadovoljiv. — V nedeljo 2. septembra t. l. so neznanj zlikovci metali proti oknam društva „Kres“ kamenje, ki ni napravilo nobene škode. Tamburaši pod vodstvom g. Našiča vrlo dobro uspevajo. Sploh se je začela v zadnjem času slovanska misel povolneje razvijati. Ob priliki zopet kaj (bi nas zelo veselilo. Op. ured.).

Borovlje. (Razno.) Včasih se je vršilo pri nas žegnanje 12. avgusta tako slovesno kot malo kje, toda kakor vse kaže, s časom sploh ne bomo imeli več pranganja. Kar niti stari ljudje ne pomnijo, se letos zgodilo. Pri procesiji ni bilo niti enega pevca. Imeli smo kaplana, g. Trabesingerja, ki je spravlil skupaj ter podučeval slovensko in nemško petje in si pridobil v kratkem času zaupanje pri vseh, a bil je žal prestavljen. Lahko si mislimo zakaj. — Imamo nemškega veroučitelja, kateremu pa je menda za Ruhrland več kot za katekizem, kajti med veroukom čita bajne šolarjem nemške časopise oz. novice iz Porurja, kjer je menda tudi on doma. — Na prižnici je bil slovenski napis, star, ali sedaj je izgubil in na njegovo mesto prišel nemški. Sliši se, da ga je darovala neka Nemka, katere prej nikdar nismo videli v cerkvi. Vidi se pač zakaj se gre. Da je pobožno ljudstvo pri nas le slovensko, ve pač vsak in se ni čuditi, da niso cerkev vsled tega vsak dan bolj prazna.

Kotmara vas. (Nova zvona.) Slovesen dan so imeli 19. t. m. v Kotmari vasi. Blagoslavljali so dva težka jeklena zvonova. Pridiga čg. dvornega kaplana Trupeja je vidno segala globoko v srca številnega ljudstva. Blagoslavljaj je preč. g. stolni korar Jan. Vidovic, ki je bil pred 50 leti tu kaplan. Nato sta lepo pela dva pevski zbor, nemški in slovenski. Ker v Kotmari vasi ni pravih Nemcev, mislim, da nemško petje ni bilo primerno za cerkveno opravilo, ker cerkev ne pozna politike, ampak samo narode. Med igranjem godbe se je nato začel dvigati večji skoro 1600 kg težki zvon, a še žal do večera ni pel, ko sem odhajal proti domu.

Zahome na Zili (Smrt). Kruta smrt nam je ugrabila 21. avgusta Rudolfa Schnablina, pd. Štolerja. Na zadnji poti ga je spremljala domača požarna bramba in mnogobrojno občinstvo. Pokojni je bil tudi član našega izobraževalnega društva „Zila“ in vedno vnet za narodno stvar. Počivaj v miru, ostalim žalujočim pa naše iskreno sožalje!

Št. Rupert pri Velikovcu. (Smrt.) V nedeljo dne 26./VIII. je spremljala velika množica ljudi k zadnjemu počitku pd. Skrajnico v Mrzlj vodi. Hujša nesreča že skoraj ni mogla zadeti Skrajnikove, kakor jih je zadela s tem, da je izgubila hiša mlado, pridno in skrbno gospodinjjo, dva majhna otročička, eden še v v povojih, svojo drago mamico, mož pa svojo ljubljeno ženo. Umrla je po kratki, mučni bolezni v sanatoriju v Celovcu, od koder so jo prepeljali na domače pokopališče. Bodi jim zemljica lahka! Skrajno žalostnemu in potrtemu možu izrekamo naše najiskrenejše sožalje.

Borovlje. (Samomor.) V Dolih se je 15. t. m. ustrelil 20letni „pilij“ Kopajnik, ker nikjer ni mogel najti dela in zaslužka. Borovljiska puškarska obrt mora iti pod Avstrijo bolj slabo, da se odpuščajo delavci.

Št. Jakob v Rožu. Dne 8. in 9. septembra se uprizori v novi dvorani v župnišču zopet igra. Onim, ki bodo prišli 8. t. m. k Mariji v Podgorje, se nudi prilika ogledati si krasno igro „Goslarica naše ljube Gospe“.

ŽENSKI VESTNIK

Kongres krščanske ženske zveze.

Povodom katoliškega shoda v Ljubljani je imela krščanska ženska zveza dne 25. avg. t. l. svoj kongres, ki je sprejel sledečo resolucijo:

1. Slovensko ženstvo zahteva, da se slovenska deca v ljudskih, meščanskih in srednjih šolah krščansko vzgaja, da mora zato vse debatiranje o vprašanju, če se naj verski pouk ohrani ali odstrani, prenehati, in da morajo merodajni činitelji pozvati kakor v krajevni, tako tudi v okrajni in višji šolski svet zastopnice krščansko mislečega ženstva.

2. Slovenska žena stoji glede zakona na strogo krščanskem stališču in zato zahteva: a) da se svetost zakona varuje in uvažuje; b) da kakor cerkev, tako tudi civilna oblast naj ne priznava veljavnosti novega zakona ločenih oseb, dokler je prvi zakonski drug živ; c) da se iz naših novih zakonikov, katerih paragrafi se objavljajo v uradnih listih, iztrebi pojem in beseda „nezakonita žena“. Slovenska žena prizna možu samo eno družico, in ta je njegova zakopita zakonska žena; d) da nam pošilja vlada na vodilna mesta osebe, ki so нравstveno neoporečne.

3. Slovenska žena zahteva, da smatrata civilna in cerkvena oblast pri nezakonskem očetu nezakonskega otroka za zakonski zadržek in varujeta s tem ženo pred izkoriščanjem od strani brezvestnih zapeljivcev in obljubiteljev zakona.

4. Slovenska žena zahteva, da naj nosi zakonski kakor tudi nezakonski otrok očetovo ime, da je pristojen v očetovo občino, in da skrbi oče za njega v ravno isti meri, kakor mora skrbeti zakonski oče za zakonskega otroka.

5. Ta točka zahteva, da prejmejo uradniki in delavci človeka vredno plačo, da ženam in otrokom ne bo treba stradati.

6. točka zahteva za ženske aktivno in pasivno volilno pravico.

Kongresa sta se udeležila tudi ljubljanski škof dr. Jeglič in apostolski nuncij msgr. Pellegrinetti. Predsedovala naša rojakinja dr. Angela Piskernik

Št. Janž v Rožu. (Ženski shod.) Dne 5. avg. je bil tu shod kršč. ženske zveze. Žal shod ni bil razglašen, zato je bila udeležba razmeroma majhna, a kljub temu polna soba. V lepih besedah je Rožanke navduševala k značajnosti gđc. predsednica kršč. ženske zveze Micka Linhartova. Nato je govoril blagajnik S. K. S. Z. o ženskih čednostih v družinskem življenju. Po govorih se je zapelo nekaj domačih pesmi. S splošno željo, da bi taki shodi bili večkrat, smo se razšli.

Hodiše. (Ženska zveza.) Dne 19. t. m. je dobrodelni ženski odsek društva uprizoril lepo igro „Junaške Blejke“. Pred igro je domači župnik govoril o dvojnem poklicu žensk: o ženi v družini in o ženi dobrotnici ubogih. Nato je lepo deklamirala Falačnikova Urška pravljico o potopljenem blejskem zvončku. Pravi užitek pa je bil gledati igro, ki so jo dekleta tako dobro in glasno igrale, da je vsak mogel razumeti kljub temu, da je oder na prostem. Odmore med dejani je zelo pridno in dobro izpolnil moški pevski zbor. Igra se je ponovila na 2. septembra.

GOSPODARSKI VESTNIK

Sadjarska opravila v septembru.

Ob sedanjem občutnem pomanjkanju delavcev ne kaže drugače, da moramo marsikako sadje tudi otresati. Na ta način pa spravljamo z drevja samo tisto sadje, ki je popolnoma zrelo in bo v kratkem za uporabo.

Vse namizno sadje pa moramo obrati ali obtrgati. Koliko se pri nas v tem oziru greši, ve tisti, ki ima priliko opazovati sadjarje pri spravljanju sadja. Prepričan sem, da zavržejo

vsako leto težke tisočake s tem, da sicer lepo namizno sadje otresajo ali prav površno trgajo in pretresajo iz posode v posodo.

Razen primernih lestvic, obiračev in raznega posodja je neobigno potrebno, da imamo za trganje namiznega sadja odznotraj obšite košare, ki imajo močan locenj z železnim kajljem in močno vrstico. Po drevju ne hodimo z okovanimi čevlji, ampak bosí ali pa v nogavica. Pri trganju moramo strogo paziti, da sadu ne izderemo pečlja, ker brez njega je najlepši sad malo vreden. Istotako moramo pa tudi gledati, da s sadom vred ne odtrgamo sadne češulje, ki ima zarodek za drugo leto. Jabolko pri trganju malo zasučimo, hruško pa nagnimo navzgor.

Namiznega sadja ne smemo pretresati iz posode v posodo, ker dobí obtiske, ki se pozneje poznajo in sadju močno zmanjšajo vrednost. Zlasti jabolka s tanko, rumeno kožo in z rahlim mesom so zelo občutljiva. Posoda, kamor znašamo obtrgano sadje, naj ne stoji pod drevjem, ki z njega sadje obiramo, ker se pri največji pazljivosti zgodi, da se nam tu in tam vendarle izmuzne kak sad, ki pada lahko med natrgano sadje in okvari več sadov. Zimsko sadje moramo trgati ob pravem času, ako hočemo, da bo v shrambi mogoče dozorelo in ne preveč izgubilo teže. Zimске hruške in posebno tista jabolka, ki imajo robato kožo, naj bodo na drevju čim dalje mogoče. Pred oktobrom nikakor niso godna za spravilo.

V drevesnici se okulacija konča. Okulirane divjake večkrat pregledamo in kar se ni prijelo, še lahko izpolnimo. Konec avgusta in začetek septembra prerežimo vezi, ki posebno pri divjakih, ki imajo bujno rast in se proti jeseni jako zdebele. Vsekakor je tudi dobro, da drevesnico še enkrat temeljito oplevemo in okopljemo.

Praktični sadjar.

(Konec.)

Borza. Dunaj, 3./IX. Dolar 70.560, nemška marka 0,57, poljska 0,26, funt šterling 320.600, francoski frank 3940, švicarski 12.680, lira 2950, dinar 749, češka krona 2075, ogrska 2 avstr. kroni.

Curih, 3./IX. Avstr. krona 0,0078, nemška marka 0,00005, francoski frank 31,40, lira 23,60, češka krona 16,40, ogrska 0,03, dinar 5,90, poljska marka 0,0023 cent.

RAZNE VESTI

Kratke vesti iz sveta. V Madridu je razsajal 21. avg. t. l. strašen vihar, ki je mnogo hiš težko poškodoval. Ceste so pokrite s strešno opeko in prekucenjenimi dimniki. Pri neki novi zgradbi se je podrl stolp, ki je enega delavca ubil, 3 pa težko ranil. — Francoski letalec Barthot je v 6 urah 41 minut preletel z zrakoplovom brez motorja 211 kilometrov. — V teku 10 dneh se je prodalo na Dunaju 5483 rejnih in 2361 mladih svinj jugoslovanskega izvora. — Na Dunaju je prijavljenih 20.000 društev. — Angleži zapuščajo Carigrad. — Prva dvorna dama jugoslovanske kraljice Marije, ga Danica Hrističeva, je na Bledu umrla. — V Ameriki se izvrši povprečno v vsakih štirih minutah pa ena sodnijska ločitev zakona. V New Yorku je 12.000 žen, ki še niso dosegle 15 leta in 10.000, ki so pod 17 let stare. — Od 17. januarja do 31. julija se je v dunajskem krematoriju sežgalo 428 mrličev; 254 moških in 174 žensk, med njimi 250 rimskih katolikov, torej nad 50%. — V Trstu je bil umorjen tajnik fašistske stranke Morara. — Na Kitajskem so banditi umorili dva angleška misijonarja. — Uvoz je presegel pri nas v drugem četrtletju izvoz za 129,2 milijonov zlatih kron proti 149 milijonom v prvem četrtletju. — Angleški strokovnjak za naše železnice pravi, da se bodo mogle avstrijske železnice v ugodnem slučaju po dveh letih že same vzdrževati. — Jugoslovanska vlada se pogaja z rusko o vzpostavitvi trgovskih in diplomatskih odnošajev. — Dunajsko sodišče je razsodilo, da rabi dojenček na Dunaju za življenje mesečno najmanj 120.000 K. Toliko mora plačati na podlagi razsodbe en vojak za nezakonskega otroka.

Jokohama in Tokio razdejani. Še ni dolgo tega, odkar je nas razburil izbruh ognjenika Etna v Siciliji in že imamo zaznamovati drug

silen potres na Japonskem, enega največjih kar jih pomni svet. Glavno mesto Japonske, Tokio, ki šteje 2½ milijona prebivalcev (večji nego Dunaj), in drugo glavno mesto Jokohama, ki ima 430.000 prebivalcev, je potres v 6 minutah skoro popolnoma razdejal. Kar ni uničil potres, je uničil požar in poplavo morje, ki je stopilo vsled preveliga sunka čez bregove. Kratkoterminalno vse je uničeno: mostovi porušeni, železnice, brzojavne zveze, mnogo ladij, vodovod, da sta mesti brez vode in hrane itd. Novi potresni sunki se ponavljajo. V dolžini 350 km (Dunaj—Celovec) je vse uničeno. Dva otoka sta se pogreznila v morje. Kolikor se je doslej ugotovilo, je našlo pod razvalinami 200.000 ljudi smrt, 200.000 jih je pa brez hrane in strehe. Več ognjenikov je odprlo svoja žrela, ki neprenehoma bruhajo lavo na dan. Amerika je uvedla takoj rešilno akcijo. Podrobnosti o potresu še manjkajo, ker so potrgane vse brzojavne zveze.

Velika železniška nesreča. Na postaji Rosbanka proge Vilna—Mosti se je pripetila strašna železniška nesreča. Polnočni vlak je skočil s tira in padel v reko. 50 ljudi je bilo mrtvih in okrog 100 ranjenih. V vlaku so se nahajali povprečno izseljenci v Ameriko.

Evharistični kongres v Zagrebu. Dne 19. t. m. se je vršila svečana procesija, katere se je udeležilo nad 60.000 oseb. Procesije se je udeležil tudi minister ver dr. Janjič, pokrajinski namestnik Cimič, župan zagrebški in drugi dostojanstveniki. Dopoldne se je vršilo slavnostno zborovanje. Predsednik zborovanja dr. Deželič je pozdravil papeževega nuncija in delegacije iz Francije, Anglije, Belgije in Španije ter Slovence. Ljubljanski škof dr. Jeglič je govoril v imenu Slovencev. Delegati posameznih narodov so se zahvalili. Zvečer je priredil župan povabljenim gostom pojedino.

V. katoliški shod v Ljubljani se je vršil od 25. do 28. avgusta ob ogromni udeležbi katolikov iz Jugoslavije in tudi drugih držav. Katoliški shod je posetil razen drugih cerkvenih dostojanstvenikov tudi sam kralj Aleksander. Na slavnostnem zborovanju se je spomnil naš rojak univ. prof. dr. Lambert Ehrlich tudi koroških Slovencev in rekel med drugim: Apeliramo na velik nemški narod. Vse narode je vam Bog vzela, ker niste znali ravnati v njimi. Dal vam je samo še eno, namreč koroške Slovence, da se izkažete, če ste se poboljšali. Kaj more vam Nemcem, ki štejete 70 milijonov ljudi, škodovati, če govori ob Karavankah ne deset tisoč Slovencev svojo govorico, če se tam poje slovenska pesem, če je tam ljudska šola slovenska? Vi hodite s palicami in orožjem med te bore Slovence in jih pretepetate: Eno je gotovo, krščanska kultura to ni. Taka narodnost, ki obožuje svoj narod in potepta druge narode, je herezija in želimo samo, da bi jo Rim kmalu kot tako obsodil. Dr. Ehrlichov govor je bil viharo odobran.

Puškarna v Kranju

sprejme takoj:

1 kopitarja, 1 graverja,
1 baskulerja

1 strojnika za povrtanje cevi.

Reflektira se le na prvovrstne moči.

Za volilni sklad so darovali:

Loga ves: Peter Schneider 10.000, Arnold Černic 20.000; Alojz Stular. Št. Peter, 12.000, nekdo v Hudem kraju 15.800; Slovenec iz Celovca 100.000; dar iz Žrelca 40.000; Fran Spek, Podgora 10.000; neimenovan iz Loke 5000; neimenovan 1000; Kristina Dobernik 8000; neimenovan iz Sel 100.000; Jakob Mošič 5000; Ludovik Gojer 5000; Ivan Kuster 5000; Ivan Lasnik 5000; Aleš Toplič 5000; Josip Vedenik 5000; Martin Waste 5000; Josip in Matija Praprotnik 10.000; Pasterk iz Bele 10.000; Kuchling 5000; Josip Sekol 3000; Val. Zunder 4000; Ja-

nez Sovak 3000; Matija Praprotnik 5000; Šimen Eberwein 5000; Vito Poljanec, poslanec, 10.000; Andrej Sinčnik 5000; Miče Edi 3000 K. Darovalcem srčna hvala.

Listnica uredništva.

Scharfmacher. Za to številko prepozno. Oglasite se še!

Vabilo.

Slovensko katoliško izobraževalno društvo za Šmihel in okolico priredi v nedeljo dne 9. septembra ob 3. uri pop. v Šercarjevi dvorani v Šmihelu ljudsko igro s petjem:

Mala Pevka

Poleg igre je na sporedu tudi deklamacija, govor in petje.

K obilni udeležbi vabi odbor. 93

Otrto laneno i konopeno

PREDIVO

zamenjam ze različne prtenine za hišno rabo. — Cenik brezplačno na razpolago. — Kupujem lečo po najvišjih dnevnih cenah, kakor tudi gozdne pridelke, brusnice, gobe itd.

Franc Mory, Šmihel pri Pliberku 24. tik cerkve

Miša s 7 sobami in 13 jutrov sveta

v Mahovniku pri Kočevju se zamenja za slično posestvo ali vilo z vrtom kje na Koroškem (Nem. Avstrija). Ponudbe pod „Zamenjava“, na Aloma Company, anonimna družba Ljubljana, Kongresni trg 3. 91

Električno inštalacijsko podjetje

I. Kumerz, Velikovec,

Glavni trg 143.

se priporoča kot domača tvrdka za

izpeljavo

vseh električnih napeljav ter inštalacij, posebno pa manjše poljedelske naprave z vodno silo.

Zaloga in prodaja

vsakovrstnega električnega materiala, žarnic itd.

Posebno ceno skladišče elektromotorjev vseh vrst.

Najboljša in najcenejša izvršitev vseh v to stroko spadajočih del.

Lastna elektromehanična popravilnica!

89